Αρχίζει το Φεστιβάλ Αθηνών

Η ΚΟΑ με τον Δημητριάδη

Του Φοίβου Ανωγειανάκη

Πριν λίγες μέρες η Λυρική Σκηνή άνοιξε το φετινό Φεστιβάλ Αθηνών — ένα ακόμα φεστιβάλ με τα ίδια πάντα χαρακτηριστικά: απρόσωπο, χωρίς χαρακτήρα, χωρίς στόχους.

Όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος το έτοιμο τρίπτυχο - κλισέ: τραγωδία - μουσική - χορός εύκολα συμπληρώθηκε με προγράμματα που μπορούσαν να είναι αυτά ή οποιαδήποτε άλλα, μεγαλύτερης ή μικρότερης διάρκειας, από οπουδήποτε και οποιαδήποτε. Αλλά τότε γιατί επανερχόμαστε;

Στον τόπο αυτό πρέπει να έχει κανείς την επιμονή και την υπομονή να επαναλαμβάνει τα ίδια και τα ίδια, με την ελπίδα ότι ακόμα και λίγο αν κατορθώσει να προκαλέσει τη μακαριότητα των ιθυνόντων, είναι κάποιο κέρδος. Μικρό. Ελάχιστο, αν θέλετε. Άλλος δρόμος ωστόσο δεν υπάρχει.

Και φέτος το καθαρά μουσικό μέρος, αυτό που κυρίως απασχολεί τη στήλη στηρίχτηκε όπως πάντα απ' τη μια μεριά στα ξένα συμφωνικά συγκροτήματα και απ' την άλλη στα ελληνικά (ΕΛΣ και κρατικές ορχήστρες Αθήνας, Θεσ/νίκης και ΕΡΤ). Για την ελληνική συμμετοχή — απλή ικανοποίηση του εθνικού μουσικού φιλότιμου — δεν μπορεί να γίνει καν λόγος, εάν θελήσουμε να χρησιμοποιήσουμε τα τρέχοντα ευρωπαϊκά μέτρα.

Ό,τι προσδίδει τον τόνο ποιότητας στο φεστιβάλ είναι πάντα τα ξένα, «εισαγόμενα» συγκροτήματα: ορχήστρες, φέτος, από τη Βουδαπέστη, την Τσεχοσλοβακία, τη Μόσχα και τη Βουλγαρία. Ποιότητας επιπέδου φυσικά. Όμως όλα από τα ανατολικά κράτη, με προγράμματα συντηρητικά και με τα ίδια πάντα έργα. Μια, έστω, ορχήστρα από τα δυτικά μουσικά κέντρα θα προκαλούσε ενδιαφέροντες προβληματισμούς.

Ας γυρίσουμε όμως στην πρώτη συναυλία του φεστιβάλ, με μαέστρο τον Οδυσσέα Δημητριάδη, και πρόγραμμα την «Ελληνική Αποκριά» του Μίκη Θεοδωράκη, το Κοντσέρτο για βιολί του Τσαϊκόφσκι και τη «Δέκατη» (1953) του Σοστακόβιτς. Ενδιαφέρον πρόγραμμα, τόσο για τους «απαιτητικούς» (Σοστακόβιτς) όσο και για το πλατύτερο κοινό (Τσαϊκόφσκι). Ο νεαρός 25χρονος βιολιστής Σεργκέι Στάντλερ, δεξιοτέχνης με εντυπωσιάζουσα τεχνική, υπογράμμισε εμφατικά με μελίρρυτη εκφραστική τη συναισθηματική πλευρά του έργου, σε βάρος, κατά την ταπεινή μας γνώμη της δοκιμής και συμφωνικής ισορροπίας του έργου.

Η «Αποκριά» του Θεοδωράκη νομίζουμε ότι αδικήθηκε. Γρηγορότερα τέμπι, περισσότερο λαμπερότητα στα ορχηστρικά χρώματα και αυστηρότερη ρυθμική ενάργεια πιστεύουμε ότι θα επρόβαλε καλύτερα το έργο· ένα έργο που αρχίζει να μην αντέχει το χρόνο που πέρασε, λόγω κυρίως, της μεγάλης του διάρκειας.

Οι ίδιες παρατηρήσεις (για την εκτέλεση) ισχύουν και για το έργο του μεγάλου Σοβιετικού συνθέτη. Ό,τι έμεινε ήταν η ευγενική προσπάθεια να στηθεί η συμφωνία στις σωστές «διαστάσεις» της. Και ότι η ΚΟΑ έχει ακόμα σοβαρές, βασικές αδυναμίες (παρά τις περισσότερες δοκιμές που είχε στη διάθεσή της): τα τονικά ολισθήματα ήσαν πολλά και σοβαρά (Ηρώδειο, 30.6.86).

Η Συμφωνική της Βουδαπέστης με τον Αγραφιώτη

Περιμέναμε η συμφωνική ορχήστρα της Βουδαπέστης να έδινε κάποια λάμψη, ένα κάποιο ενδιαφέρον στο φετινό φεστιβάλ. Μάταια δυστυχώς. Παρά τις δυνατότητες που διαθέτει — ενδιαφέροντα ξύλινα πνευστά, όπως και χάλκινα, ίσως λιγότερο όμως, ευλυγισία και καλακό γενικά ήχο — η έκπληξη της βραδιάς ήταν η εκτέλεση της «Πέμπτης» συμφωνίας του Προκόφιεφ, όπου όχι λίγες φορές η τονική αστάθεια στα έγχορδα (στην υψηλή περιοχή) ήταν πολύ ενοχλητική.

Άνιση, γενικά, ήταν και η συνοδεία του Κοντσέρτου για πιάνο του Σούμαν, με σολίστα τη Δόμνα Ευνουχίδου. Η έλλειψη συντονισμού με το πιάνο (πρόβλημα δοκιμών;) εμπόδισε ένα καλύτερο αποτέλεσμα. Η Ευνουχίδου μας έδωσε θαυμάσιες στιγμές μουσικής έξαρσης. Δεν μπορούμε ωστόσο να μην αναφέρουμε, παράλληλα, τα όχι ολίγα τονικά ατυχήματα.

Στην ίδια συναυλία ακούσαμε, σε πρώτη παγκόσμια, το «Σκόλιον» (1986) για ορχήστρα του Θόδωρου Αντωνίου. Διάρκειας δεκαπέντε περίπου λεπτών, σε «ήπια» γραφή, η «τροπική» (μόνταλ) μελωδία του συμπορεύεται άνετα με την ελεύθερη ατονική γραφή, μαζί με πολλές από τις τεχνικές κατακτήσεις της μεταπολεμικής μουσικής πρωτοπορίας. Έργο στέρεο και πυκνό θα κέρδιζε περισσότερο αν ήταν συντομότερο.

Η έκδηλη γραφή της «επιστροφής», έτσι όπως παρουσιάζεται στο «Σκόλιον», είναι φυσικό να απαιτεί κάποιο χρόνο έως ότου κερδίσει τη δική της φυσιογνωμία, αποκαθαρμένη από τα περιττά «κοσμητικά» του άμεσου παρελθόντος. Για την εκτέλεση μόνον έπαινοι οφείλονται στο μαέστρο Αγραφιώτη και τους συνεργάτες του.

Την επομένη, η ίδια ορχήστρα, με τον ίδιο μαέστρο, πολύ καλύτερα προσαρμοσμένη στον ανοικτό χώρο του Ηρώδειου, μας χάρισε την ωραιότερη εκτέλεση που έχουμε ακούσει στην Αθήνα των Χορών από τη «Γκαλάντα» (1933) του Κοντάζι. Η λαμπερότητα των χρωμάτων, η άψογη ρυθμική ακρίβεια και η τεχνική άνεση των πνευστών έδωσαν συναρπαστικούς τόνους στην παρουσίαση του έργου, κάνοντάς μας να πιστέψουμε ότι το ακούμε για πρώτη φορά.

Απόλαυση και μαζί υψηλό μάθημα η εκτέλεση του Κοντσέρτου για βιόλα του Μπάρτοκ από τον έξοχο Ζόλταν Τοτ. Για πολύ καιρό θα θυμόμαστε την τελειότητα της τεχνικής και τον πνευματικό τρόπο με τον οποίο προσέγγισε το μεγάλο αυτό έργο (Ηρώδειο, 7 και 8 Ιουλ. 1986).